

ד' צבא-ות הוא מלך הכבוד*

עולם, מתחילת היצירה ועד חנה, לא העלה בדעתו ולא זכו לו כל גדולי עולם שהיו לפניו – האבות הקדושים, שבטי י-ה, משה רבנו אבי הנביאים,

וכל דורות הזקנים והנביאים – הלא דבר הוא! להבנת הענין נתבונן בדברי חז"ל על המקרא הזה כפי שהם מובאים במדרש "פסיקתא רבתי" (מג), בדרשה לראש השנה הנקראת "כי פקד ד' את חנה" – "אמר רבי יהודה ברבי סימון, אמרה חנה לפני הקב"ה, רבש"ע, יש צבא למעלה יש צבא למטה. הצבא של מעלה אינם לא אוכלים ולא שותים, לא פרים ולא רבים ולא מתים, אלא חיים לעולם, והצבא שלמטה אוכלים ושותים ופרים ורבים ומתים, ואיני יודעת מאיזו צבא אני, אם משל מעלה או משל מטה, אם מצבא של מעלה אני, לא אהיה לא אוכלת ולא שותית ולא מולידה ולא מתה אלא חיה לעולם, כשם שהם חיים לעולם, ואם מצבא של מטה אני, אהא אוכלת ושותית ומולידה ומתה, כשם שהם אוכלים ושותים ופרים ורבים". וזהו "ד' צבא-ות".

לכאורה אין אנו מוצאים בטענה זו של חנה אלא טענה פשוטה המתלווה לבקשה טבעית של כל אשה באשר היא. הן זהו הדבר הטבעי ביותר שאשה יכולה לבקש: שיהיה לה ילד! לא בקשה נשגבה ונעלית, אלא משאלה פשוטה וטענה פשוטה: "כיון שאני שייכת לצבא של מטה, מבקשת אני לפרות ולרבות כמותם!"

אולם, כשנוסיף להתבונן שם בדברי הפסיקתא, אנו מגלים פן עמוק בבקשתה של חנה, כפי שממשיך שם ר' יהודה בר סימון עצמו בביאור בקשת חנה ובדרשת השם "צבא-ות" – "דבר אחר, ד' צבא-ות, א"ר יהודה ברבי סימון,

שנינו במסכת מגילה (לא ע"א) "בראש השנה מפטירין בחנה", ופרש"י: "לפי שפקידתה היתה בראש השנה".

נתבונן בסוד נדרה של חנה, אשר נדרה לפני ד' מתוך תפלות ובכיות, "והיא מרת נפש, ותתפלל על ד' ובכה תבכה. ותדר נדר ותאמר: ד' צבא-ות אם ראה תראה בעני אמתך וזכרתני ולא תשכח את אמתך, ונתת לאמתך זרע אנשים, ונתתיו לד' כל ימי חייו" (שמואל א א, י-יא)

"שם" חדש לקודשא בריך הוא אנו שומעים בתפלתה ונדרה של חנה: "צבא-ות", ונקבע שם זה לאחד משבעה שמות הקודש שאינם נמחקים, כמבואר במס' שבועות (לה ע"א), ועלינו למשמש בדבר, מה יחודו של שם קודש זה ומה תוקף משמעותו.

חז"ל הקדושים עמדו על הדבר במסכת ברכות (לא ע"ב) ופרשו: "אמר רבי אלעזר, מיום שברא הקב"ה את עולמו לא היה אדם שקראו להקב"ה צבא-ות, עד שבאתה חנה וקראתו צבא-ות. אמרה חנה לפני הקב"ה, רבש"ע, מכל צבאי צבאות שבראת בעולמך, קשה בעיניך שתתן לי בן אחד? משל למה הדבר דומה? למלך בשר ודם שעשה סעודה לעבדיו. בא עני אחד ועמד על הפתח. אמר להם, תנו לי פרוסה אחת, ולא השגיחו עליו. דחק ונכנס אצל המלך. א"ל, אדוני המלך, מכל סעודה שעשית קשה בעיניך ליתן לי פרוסה אחת?!"

הדברים נפלאים ונשגבים וטעונים ביאור, מהו הרעיון הטמון ב"שם" חדש זה שהעניקה חנה להקב"ה. ובאמת, כל עצמו של ענין נתינת "שם" חדש צריך תלמוד, מהו השבח ומהי הגדולה לקרוא "שם" חדש להקב"ה, שם – אשר איש מכל באי

* נאמר בראש השנה האחרון לחייו, בהיכל הישיבה הקדושה. (נערך ע"פ רשימת תלמיד).

המלכים. "אין השם שלם" – טענה חנה, "אם לא תעמיד את החייל הזה בצבאותיך!"

איש לפניו, וכל גדולי הדורות בכלל, לא העלה טענה שכזו, ואולי גם לא היה יכול להעלות דברים שכאלו כמותה. רק היא, לפי ענינה ומצבה, נתעלתה למדרגה זו וזכתה לקבוע "שם" חדש לקודשא בריך הוא, אשר כל תוכנו ויסודו הוא נתינת עוז למלכותו יתברך והשלמת צביון "צבא העבודה" שלו.

ואמנם נתקבלה טענתה של חנה, ומן השמים נענתה כפי תוקף בקשתה – "אמר רבי יהושע בן לוי, אמר הקב"ה, חנה את הרבית בחיילותי, אף אני ארבע חיילותיך וכו'" (ילקוט שמואל רמז עח). ומעתה נוסף על הטעם המבואר ברש"י במסכת מגילה שקבעו לקרוא הפטרת חנה בר"ה משום שפקידתה היתה בראש השנה, עוד טמונה בקריאת פרשה זו משמעות עמוקה בעיקר יסודו, תוכנו ויעודו של ראש השנה. הן יום טוב דראש השנה הוא יום חידוש מלכותו יתב', ועיקר תוקפו של יום הוא "שתמליכוני עליכם", כמו שלימדונו חז"ל במסכת ר"ה: "אמר הקב"ה, אמרו לפני בראש השנה מלכויות זכרונות ושופרות, מלכויות" וכו'. גילו חז"ל אזנינו בזה, ששעור המצוה של אמירת פסוקי מלכויות הוא "שתמליכוני עליכם", כשם ששעור אכילת כזית מצה הוא "כדי אכילת פרס", אך עדיין אין אנו יודעים איך ממליכים את הקב"ה וכיצד נבוא לידי קיום של "תמליכוני עליכם", לזאת תקנו חז"ל לקרוא ביו"ט ראשון של ראש השנה בהפטרת חנה, קודם שניגש לאמירת תפילת מוסף, כדי שנטע בנפשנו את ההכרה ואת ההבנה איך ממליכים את הקב"ה. חנה בתפילתה מלמדת אותנו בינה, כיצד "תמליכוני עליכם", והיא גם מלמדת להתפלל על כל דבר שאנו מבקשים מאת

בפעמי רגלים עלתה חנה לבית המקדש וראתה את כל ישראל שם. אמרה לפני הקב"ה, רבש"ע, כל הצבא-ות האלה יש לך ואין לי אחד בהם".

כאן מגלה לנו ר' יהודה ברבי סימון עומק תוקפה של הבקשה הפשוטה לכאורה – "ונתת לאמתך זרע אנשים". לא! זו לא היתה סתם בקשה של אשה מישראל הרוצה לראות פרי בטן, אלא בקשה שכל ענינה הוא "ונתתיו לד'!" – "כבוד שמים"!

אם נרצה לעמוד על סודה של בקשה גדולה זו, נתרגם את הדברים לשפתינו: רבש"ע, יש לך צבא בשמים של רבי רבבות מלאכים, ויש לך צבא בארץ של רבבות אלפי ישראל, אבל בצבא הזה של מטה חסר חייל אחד באחת השורות. אם לא תעמיד את החייל הזה בצבאותיך, אי אפשר לקרוא לך "ד' צבא-ות", כי מלך שחסר חייל באחת משורות צבאו, כבר איננו ראוי להקרא מלך "ד' צבא-ות". כך בצבא של מטה, וכך ב"צבא העבודה" של "ד' צבא-ות" הוא מלך הכבוד.

זהו עומק המשמעות של בקשת חנה: "ד' צבא-ות אם ראה תראה בעני אמתך וגו' ונתת לאמתך זרע אנשים ונתתיו לד' כל ימי חייו", איני מבקשת ממך שום דבר אלא זאת, להעמיד חייל אחד לצבא שלך, ואז יתגדל שמך "ד' צבא-ות!"

לא היתה זו, איפוא, בקשה פשוטה וטבעית של סתם אשה מישראל, אלא טענה נועזת למען כבוד שמים, למען שלמותה של מלכות שמים – למען השלמת צביון צבאו של הקב"ה.

אין פלא, אם כן, שחז"ל הבליטו את העובדה המופלאה, שאיש מכל באי עולם לפניו לא אמר את הדברים הנועזים הללו. לא היתה כאן תוספת קריאת "שם" בעלמא, אלא טענה עמוקה ביסודה של החלת שם "צבא-ות" על כבוד מלך מלכי

הבורא - חיים, בנים, בריאות, פרנסה - ענין
גשמי כרוחני, כל פרט ופרט שאנו מבקשים צריך
שיהא "למענך אלקים חיים" יתברך, כדי שתתחזק
מלכות שמים בעולם.
בקנה מידה זה עלינו לבחון את כל בקשותינו
מאתו יתברך, שתהיה כוונתנו בהן שיתעצם

בעולמו ויושלם צביון צבאו של מלך הכבוד, כך
שכל יושבי תבל יכירו כי לו המלוכה ולו תכרע
כל ברך תשבע כל לשון, עד שתתרבה דעת את
ד' בקרב כל יושבי תבל וישובו כולם אל ד' להיות
נמנים על צבאו ופקודיו.